

Beatrijs Smulders

Bloed

Een vrouwengeschiedenis I

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

*She does know the earth
is run by mothers, this much
is certain. She also knows
she is not what is called
a girl any longer.*

Uit *Persephone the Wanderer*, Louise Glück (1943)

I

‘Ja, binnen maar!’

Als ik zijn stem hoor, schuifel ik ongemakkelijk en chagrijnig naar binnen. Het is een ochtend in de zomer van 1964. Mijn vader zit aan zijn bureau en kijkt me serieus aan, pijp in de hand. Hij is arts. Ik ben twaalf jaar.

De vorige avond zaten we nog samen aan de leestafel in onze woonkamer, mijn vader gebogen over de krant terwijl ik in het dagboek van Anne Frank las. Hij bromde iets over prinses Irene die rooms-katholiek was geworden, nadat ze met een Spaanse hertog was getrouwd, terwijl onze regering daarop tegen was. De krant stond er vol van. Ik vind prinses Irene leuk, ik ben dol op al onze prinsessen. Maar Anne Frank is op dit moment voor mij belangrijker. Met rode oortjes verslind ik de pikante passages. Haar geheime verliefdheid op Peter. Haar eerste ongesteldheid.

Toen ik mijn vader een uurtje later een nachtkus gaf, vroeg hij of ik de volgende ochtend naar zijn studeerkamer wilde komen. Hij wilde iets belangrijks met me bespreken. Ik schrok. Zou het over de spannende stukken in het dagboek gaan? Wilde hij met me over seks praten? Daar had ik absoluut geen zin in. Ik wist precies wat er dan zou gebeuren: in duidelijke dokterstaal zou hij vertellen over de penis en de vagina. En wat die twee samen zoal kunnen uitrichten.

Op het schoolplein heb ik allang gehoord wat neuken is. Aangezien ik zeven broers en zussen heb, heeft mijn vader dat dus minstens acht keer met mijn moeder gedaan.

Ik kan me er niets bij voorstellen. Mijn vader boven op mijn moeder. In mijn moeder.

Ondanks mijn tegenzin is er geen ontkomen aan. Schoorvoetend ga ik tegenover mijn vader aan zijn bureau zitten. Hij leunt achterover in zijn grote, eikenhouten stoel. 'Ik hoorde dat je voor de eerste keer hebt gemenstrueerd. Je wordt van een knap meisje straks een mooie, jonge vrouw. Vanaf nu zit je op een schatkist. In die schatkist bevinden zich prachtige, glanzende, witte parels en één ruwe diamant. Die parels zijn je toekomstige kinderen. Daarin zitten de genen van al je voorouders besloten. Daar moet je heel zuinig op zijn. Die ruwe diamant, dat ben jij. Een schitterend exemplaar, waar nog flink aan geslepen en gevijld moet worden. Maar op een zeker moment zal die prachtig gaan fonkelen.'

'Een diamant?'

'Een diamant!' Zijn ogen worden groter. Hij steekt zijn wijsvinger hoog in de lucht. 'Maar realiseer je: er zijn overal kapers op de kust! Rovers, onnozele boeren en buitenlui. Ze sluipen allemaal rond jouw schatkist. Willen er een graai in doen. Daar moet je voor oppassen, want ze kunnen hem ruw openbreken, de diamant vroegtijdig beduimelen, beschadigen en zelfs voor altijd kapotmaken.'

Ik zit op het puntje van mijn stoel.

'Daarom,' spreekt hij bezwerend terwijl hij me streng en tegelijk triomfantelijk aankijkt, 'onderbroek zo lang mogelijk aanhouden! Want... alleen een kóning mag binnenkomen!' Mijn vader laat een stilte vallen. Hij kijkt me doordringend aan. 'De onderbroek zal je helpen om jezelf te beschermen. Pas als een jongen de onderbroek respecteert, is hij misschien een echte koning. Doet hij dat niet, dan is dáár de deur!' Deze keer gaat zijn wijsvinger met een weids armgebaar richting de deur van zijn studeerkamer. 'Het is de snelste manier om een koning van een pummel te onderscheiden. Je weet direct met wat voor type je te maken hebt. Met de onderbroek aan sta je sterk

en dat is bitterhard nodig. Je hebt namelijk iets moois en belangrijks te beschermen. Niemand mag jouw familieparels stelen.' Weer een korte stilte. 'Dit was het. Meer wilde ik je niet vertellen.'

Ik mag weer gaan. Gelukkig geen verschrikkelijke woorden als vagina, penis of, erger nog, geslachtsgemeenschap. Ik trek zorgvuldig de deur van zijn kamer achter me dicht. Voel me licht. Ingehouden jubelend ren ik de trap op naar mijn slaapkamer. Hoe was het ook alweer? Sluimerde er iets moois in mij? Iets wat kan schitteren? En wat ook verpest kan worden? In ieder geval heb ik iets te beschermen. En ik ben er de baas over. Ik kijk in de spiegel, sta zo rechtop als ik maar kan. Ik voel me speciaal. Ondanks het feit dat ik veel te grote tanden en een pukkelig gezicht heb, weet ik nu zeker dat mijn vader me mooi en bijzonder vindt.

Ruim twee jaar eerder, in het voorjaar van 1962, hoor ik mijn oudere zusjes zachtjes praten.

‘Ik lekte vanochtend door bij gym en schaamde me rot.’ Ik doe alsof ik zit te lezen, maar ik spits mijn oren. Het gaat over ongesteld zijn. Ons inwonende dienstmeisje Annie en mijn moeder hadden het daar laatst ook al over, maar wat het precies betekent weet ik niet.

In de linnenkast op de slaapkamer van mijn zusjes ontdek ik niet lang daarna witte lapjes van badstof met een vreemde afmeting. Er ligt een soort gordeltje bij met twee rare flapjes. De kleine sluitingen lijken op de sluitingen die mijn zusje gebruikt om haar nylonkousen op te houden.

In mijn dagboek maak ik een tekening van het lapje en het gordeltje. Daaronder schrijf ik: *Waar wordt dit gordeltje voor gebruikt?* Alles wat belangrijk kan zijn schrijf ik op in mijn dagboek. Uiteraard mag niemand dat lezen. Voor alle zekerheid knip ik teksten van liedjes uit het tijdschrift *Taptoe*. Die plak ik zorgvuldig in mijn dagboek om de geheime stukken af te dekken. Onder ‘Brandend Zand’ van Anneke Grönloh is de tekening van het lapje en het gordeltje verstopt. Mochten brutale gluurders in mijn dagboek kijken, dan kunnen ze niet zien waar ik mee bezig ben. Anders zouden ze het zeker aan de grote klok hangen. Dat zou de zaak geen goed doen.

Niet lang daarna doe ik een belangrijke ontdekking. In onze badkamer staan grote, afgesloten, wit-emaillen em-

mers. Ik heb er nooit eerder in gekeken. Maar als op een avond ons dienstmeisje Annie mijn jongere broertjes een voor een in bad heeft gedaan en mijn moeder hen naar bed brengt, zie ik vanaf de gang dat Annie natte, rode lapjes in een van die emmers stopt. Als niemand in de buurt is, til ik voorzichtig een van de deksels op. Ik zie die badstoffen lapjes uit de linnenkast, drijvend in het bloed. Er stijgt een weeïge stank op uit de emmers. Ik ren kokhalzend de badkamer uit. Toch wil ik er meer van weten.

‘Wat zit er in die emmers?’ vraag ik aan mijn oudste zus Marina.

‘Er moet bij vrouwen met de regelmaat van de klok iets uit.’ Met een ernstig gezicht kijkt ze me aan en laat, om het spannender te maken, een veelbetekenende stilte vallen. ‘Bloed! Iedere maand gebeurt dat. Straks ook bij jou. Dat bloed moet je in die doekjes opvangen. Anders lopen er straaltjes langs je benen en dat is niet de bedoeling.’

‘Hoeveel bloed? Een theekopje? Of eerder een melkglas?’

‘Misschien een half theekopje.’

Ik begrijp dat er vooral water met bloed in die emmers zit, dus niet alleen bloed. Marina vertelt dat bloed eigenlijk niet stinkt. Maar Annie laat de verbanden vaak lang weken voordat ze gewassen worden. Hoe langer de emmers staan, hoe erger de stank. Annies schuld dus.

Marina legt uit waarom ongesteldheid iedere maand terugkomt. Het heeft te maken met kinderen krijgen. Met eitjes en zaad van de man dat in de vrouw gaat. Als de vrouw door dat zaad zwanger wordt, dan komt er negen maanden lang geen bloed. Wel een baby. Dat is wat ik er op dit moment van begrijp.

Voorlopig weet ik even genoeg. Alleen begrijp ik nog niet hoe het mogelijk is dat mijn moeder, mijn twee oudere zusjes én ons dienstmeisje kennelijk altijd rond dezelfde tijd ongesteld zijn. Er staan in de badkamer namelijk altijd vier volle bloedemmers naast elkaar. Marina weet dat ook niet.

Aan het begin van de zomer, vlak voor mijn elfde verjaardag, merk ik aan mijn lichaam dat er schot in de zaak komt. Ik spring een gat in de lucht als ik voor het eerst een hard, pijnlijk schijfje onder mijn rechters tepel ontdek. Wat mij betreft kunnen mijn borsten niet hard genoeg groeien. In de maanden erna zwelt ook de huid van de andere tepel blauw doorschijnend op. Elke avond tuur ik ingespannen in de spiegel om uit te vinden hoe het ervoor staat. Het duurt niet lang totdat de huid rond mijn beide tepels begint te welven. In de etalage van de linteriewinkel in de Veemarktstraat staan paspoppen met kleine borstjes. En dus met kleine behaaitjes. Ik droom ervan dat ik die ook ga dragen. Mijn zusjes hebben al schaamhaar. Ik wil dat ook. Met zo'n donker driehoekje ben je pas echt groot.

Met het vergrootglas van mijn vader kijk ik op de wc regelmatig of er bij mezelf ook al schaamhaar groeit. De eerste langere, maar nog dunne blonde haartjes knip ik met een nagelschaartje zorgvuldig een voor een af, in de hoop dat ze dan sneller gaan groeien. Mijn moeder doet dat ook met het babyhaar van mijn kleine broertje.

Ik ontdek voor het eerst een soort afscheiding. De geur doet me denken aan zoet, versgebakken brood. Binnenin begint het ook anders te voelen. Tijdens het lopen lijkt het ineens smeuijger en gladder. Niet lang daarna verschijnt er een gloed van langere, goudblonde haartjes, die verrassend genoeg ook nog krullen. Mijn knipacties waren succesvol.

Plotseling is het raak, op een gewone zaterdagmiddag. Bloed. Ik ren direct naar mijn oudste zus om het grote nieuws te vertellen.

'Wat geweldig!' Marina klapt enthousiast in haar handen. Mijn moeder komt uit de keuken, maar doet haar uiterste best om er zo gewoon mogelijk over te doen. Zij gebruikt het woord 'menstruatie'. Dat klinkt nogal afstandelijk. Ik krijg een stapeltje van de welbekende lapjes in mijn handen gedrukt, een gordeltje en een onderbroek-

je met een plastic kruisje tegen het doorlekken. Met een korte uitleg. Dat is het.

Ik ben teleurgesteld. Mijn moeder heeft geen gevoel voor de grootsheid van dit moment. Alsof het de gewoonste zaak van de wereld is. Voor mij betekent dit dat ik klaarblijkelijk nog altijd niet alles mag weten van deze belangwekkende kwestie, anders had ze wel anders gereageerd. Hoe dan ook, voor mij is dit een nationale feestdag. Ik zing de hele dag en ga telkens naar de wc om de hoeveelheid bloed te checken. Aan het eind van deze eerste dag zie ik tot mijn grote teleurstelling nog steeds hetzelfde streepje bloed in mijn verbandje. De volgende dag komt er helemaal niets. Heb ik te vroeg gejuicht? Heeft mijn lichaam zich vergist?

Na een eindeloos lange, spannende maand gaan de sluisen gelukkig helemaal open. Het bloed loopt af en toe zelfs met golfjes uit mijn vagina. Het heeft een weeïge, zoete geur. Een enorme opluchting na de ervaring met de stinkende emmers. Ik vind het fijn om iets te voelen wat alleen van mij is. Een geheim gevoel. Ik ben er trots op. Mijn lichaam doet het. Eindelijk hoor ik bij de grote vrouwen, eindelijk ben ik lid van het geheime bloedgenootschap. En... ik krijg een eigen emmer.

Waarschijnlijk zijn al veel meisjes in onze klas ongesteld. Maar hoe praatziek ze ook zijn, hierover hoor je ze nooit.

‘Heb jij al bloed?’ vraag ik aan mijn hartsvriendin Saskia.

Ze schrikt even, kijkt snel om zich heen of iemand het kan horen en zegt stoer: ‘Ja, allang!’

Ik geef haar een enthousiaste stomp en slaak een onderdrukt vreugdekreetje. ‘Wie uit de klas is het al en wie nog niet? En wie heeft er al borsten, wie nog maar erwtjes? Wie al haartjes onder de oksels en dus beneden ook? Ben jij trouwens beneden bruin of blond?’

‘Rood,’ zegt Saskia, die rossig is.

Diezelfde dag verzinnen we een geheime naam om in onze schoolagenda te zetten als we ongesteld zijn: *kwab*. Omdat er steeds kleine stolsels uit komen die voelen alsof je een kwabje verliest.

‘Ben jij deze maand al kwab geweest?’

‘Nee, ik moet nog kwab worden.’

Twee meisjes uit onze klas doen niet mee met gymles en blijven aan de kant zitten. Ze zeggen dat ze opoe op bezoek hebben. Opoe? Wat een idiote uitdrukking. Ordinair ook. Waarom zitten ze daar zo lijdzaam en zwakjes op die bank? Waarschijnlijk omdat de hele klas moet weten dat ze ongesteld zijn. Saskia en ik vinden dat stom. Elke maand ongesteld zijn is voor ons geen enkel probleem. Het voelt juist gezond en normaal. De dagen vóór mijn ongesteld-

heid ben ik wel vaak somber. Iets kleins brengt me dan al uit mijn evenwicht. Maar dan, op een altijd weer onverwacht moment, zie ik bloed in mijn onderbroek. Natuurlijk, dát was het! Iedere keer trap ik er weer in. Rond de eisprong voel ik in mijn onderbuik altijd een licht zeurend pijntje, gevolgd door glanzende afscheiding die schittert op het harde, grijze toiletpapier. Uiteindelijk zou ik het altijd herkennen als een vrolijke belofte voor een ongewisse toekomst. Rond de periode van de eisprong voel ik me vrolijk, stralend, zin in alles. Vlak na de eisprong krijg ik gevoelige, zwaardere borsten. Dan staan ze extra pront naar voren. Dat is mooi meegenomen.

Op het eind van de vijfde dag van de menstruatie druppelt het hooguit nog een beetje na. Vervolgens begin ik weer met een schone lei aan een nieuwe ronde. Dit maandelijks ritme zou me nooit gaan vervelen. Integendeel, hoe wiebelig ik ook ben, mijn lichaam stelt me altijd weer gerust, geeft me de zekerheid dat ik erop kan vertrouwen. Dat heb ik ook hard nodig. Het is inmiddels halverwege de jaren zestig en de puberteit komt aanstormen.

Saskia gebruikt tampons. Mij lukt het niet om zo'n gortdroog ding naar binnen te proppen. Hoe ik het ook probeer, balancerend boven een spiegel, de tampon komt nooit verder. Het doet pijn en het zweet breekt me uit. Uiteindelijk doet Saskia het voor. Ze zet een voet op de badrand, waarna de tampon probleemloos tussen haar rode schaamhaar verdwijnt. Ik heb dus steeds in de verkeerde richting geduwd. Het moet meer schuin naar achteren.

'Je vagina loopt toch omhoog je buik in? Waar zit het maagdenvlies dan?'

'Dat weet ik ook niet,' antwoordt Saskia. 'Sowieso moet er een behoorlijk gat in dat vlies zitten. Anders kan dat bloed er niet doorheen komen. Dat betekent dus dat er ook een tampon in kan.'

Dat klinkt overtuigend. Ik zet me schrap en duw met botte kracht die dikke wattenstaaf schuin naar binnen. Het

is alsof-ie ergens blijft steken. Heel ongemakkelijk. 'Ik blijf dat rotting voelen! En dan moet ik over een paar uur die volgezogen tampon er ook nog eens uit trekken. Erin en eruit, ik vind het vreselijk. Wat een kutzooi!'

'Dan wordt het met jou ook niks met neuken,' zegt Saskia, 'want dan moet er ook iets in en er weer uit.'

Ik hoor niet eens wat ze zegt. 'Als ik aan het touwtje trek, heb ik het gevoel dat ik vanbinnen vacuüm word gezogen. Ik wil dit niet!' Ik kan me niet voorstellen dat zo'n harde wattenprop vol oud bloed, die ook nog eens uren moet blijven zitten, goed is voor mijn vagina. Vers bloed moet er direct uit kunnen stromen.

Saskia haalt haar schouders op. 'Dan moet je het zelf maar weten. Ik vind het reuze handig!'

'Maandverband vind ik fijner,' zeg ik gedecideerd, terwijl ik tegelijkertijd de geur van de stinkemmers ruik. 'Dan kan ik tenminste zien hoeveel bloed eruit komt.'

'Waarom wil je dat zien?'

'Dan weet ik waar ik aan toe ben. De eerste dag is het ergste. De tweede dag ook nog heftig. Daarna steeds minder en minder. Na de vijfde dag nog wat nadruppelen. Dan ben ik weer klaar tot de volgende maand.'

Stiekem ben ik verknocht aan het gevoel dat het bloed stroomt. Maar dat durf ik niet te zeggen. Al mijn vriendinnen zweren bij het gemak van tampons. Volgens hen moet het bloed zo snel mogelijk opgezogen worden.

Aangezien zij wel altijd kunnen zwemmen, ga ik op een bloedhete middag toch overstag. Ik besluit om niet alleen thuis te blijven met een maandverbandje terwijl zij in het zwembad plezier maken. Dat besef is sterker dan mijn weerzin tegen de tampon. De hele zomer brengen we door in zwembad Wolfslaar. In het badhokje wurm ik met weerzin een tampon naar binnen, terwijl ik wanhopig kerm dat ik hem al bij de eerste duik van de hoge zal verliezen.

Steeds vaker bellen jongens uit de buurt aan om te vragen of ik kom buitenspelen. Als mijn vader thuis is, kijkt hij altijd even kritisch wie er voor de deur staat. Ik weet waarom: ik zit op een schatkist. En die moet heel goed bewaakt worden. Misschien is hij zo kritisch vanwege het drama van ons nichtje Christien. Zij was nog maar veertien jaar, iets ouder dan ik, toen ze plotseling zwanger raakte van een klasgenoot. Om schade en schande binnen de familie te beperken werd de zwangerschap voor iedereen verzwegen, behalve voor mijn vader. Toen Christien alsmar dikker werd, besloot haar moeder haar van school te halen. Ze bracht haar dochter naar Tilburg, naar een tehuis voor ongehuwde zwangere meisjes, gerund door nonnen. Daar zou ze op haar vijftiende bevallen – zonder dat iemand ervan wist. En zonder dat haar moeder erbij was. Tijdens de bevalling spanden twee nonnen een doek boven haar buik. Meisjes die hun kind afstonden mochten niet eens een glimp van hun pasgeboren baby opvangen. Direct na de bevalling werd het kind bij haar weggehaald. Het was een jongetje. Dat was het enige wat haar was verteld.

Twee weken na de bevalling ging ze terug naar school. Alsof er niets was gebeurd. Voor mijn vader is dit een horrorscenario. Zijn dochter mag zoiets nooit overkomen.

Op het schoolplein laten een paar jongens mij en mijn vriendin Miriam met veel bravoure het blaadje *Chick* zien. Het staat vol foto's van blote mannen en vrouwen die van alles met elkaar doen.

'Dit is seks!' roepen de jongens opgewonden. Ze springen op en neer van enthousiasme en plezier. Stoer roepen ze woorden als neuken, pijpen en spuiten. Het lijkt wel of ze precies weten waar ze het over hebben. Als we de plaatjes zien worden we behoorlijk nieuwsgierig. Wat we zien op de foto's vinden we wel vreemd. Piemels zijn rare grote, vlezige dingen.

'Net kleine babyarmpjes met heel dikke aderen erop.' Miriam trekt een vies gezicht.

'En ook nog van achteren!'

'Heel idioot dat mannen die dingen bij vrouwen naar binnen steken!'

'Wat zal dat pijn doen,' zeg ik, denkend aan mijn tampons.

We vinden grote piemels onsmakelijk, maar ook indrukwekkend. Het ziet er dierlijk uit. Miriam draait de *Chick* even ondersteboven in de hoop dat ze de situatie beter kan overzien. Het doet me denken aan onze hond Roebel die, als ze loops is, continu van achteren door de hond van de burens wordt besprongen. Je zou denken dat mensen het iets anders doen.

Ik kan maar niet geloven dat mijn ouders deze gênante gymnastieoefeningen minstens acht keer hebben gedaan. Mijn vader acht ik er nog wel toe in staat, maar mijn moeder zie ik dit echt niet doen. Wat een belachelijke vertoning. Ik voel plaatsvervangende schaamte. Niet alleen voor mijn ouders, maar voor de hele mensheid.

'Ik ben blij dat ik enig kind ben,' zegt Miriam opgelucht.

De jongens zijn verderop weer fanatiek aan het voetballen. Miriam en ik zijn nog vol van wat we net hebben gezien. We kijken elkaar aan, een beetje zenuwachtig lachend.

‘Ik wil later heel graag moeder worden,’ zeg ik beslist. ‘Maar dat je dit ervoor over moet hebben is wel heel stom!’

Eigenlijk had ik dat seksboekje niet willen zien. Er is iets vreemds aan de hand met die plaatjes. Mannen met een vreemde uitdrukking op hun gezicht, al die rare standjes. En vrouwen op hun knieën met zo’n reusachtige piemel in hun mond. Het klopt niet met mijn verlangen naar iets groots, iets moois. Is dit nu waar ik al die tijd naar op zoek was? Moet ik dit gaan doen als ik groot ben? Dit rare, dierlijke gedoe? Eén ding is zeker: op deze manier ga ik hier dus níét aan meedoen. Eindelijk begrijp ik waarom iedereen zich zo voor seks lijkt te schamen.

Sinds ik die plaatjes in de *Chick* heb gezien, raak ik wel steeds meer geïnteresseerd in de relatie van mijn ouders. Naast hun gewone leven houden zij er misschien ook een dierlijk bestaan op na. Soms luister ik ’s nachts als ik moet plassen aan hun slaapkamerdeur of ik geluiden kan opvangen. Ik hoor alleen het gesnurk van mijn vader. Ik weet dat mijn vader en moeder van elkaar houden. Eens per jaar gaan ze samen op vakantie. Tante Ria, de vrijgezelle zus van mijn vader, komt dan op ons passen. Als mijn ouders na twee weken weer thuiskomen zien ze er altijd stralend en lief uit. Mijn moeder sprankelt en mijn vader ziet er met zijn zongebruinde hoofd weer zorgeloos en stoer uit. Ik weet zeker dat ze ‘het’ op vakantie hebben gedaan. Seks moet ook wel leuk zijn. Anders kun je er nooit zo vrolijk en lief van worden.

Ik blijf maar aan de gezichtsuitdrukkingen denken van de mannen en vrouwen in de *Chick* als ik naar mijn ouders kijk. Hoe kijken zij naar elkaar als ze seks hebben? Als ze allebei slechtgehumeurd zijn, of ruzie hebben, vraag ik me af of ze het sowieso nog wel doen. Ik vraag hun regelmatig de oren van het hoofd. Hoe hebben ze verkering gekregen? Hoe was hun eerste kus?